

LEDARE

Ledare: Tid att lyfta blicken

PUBLICERAD 2007-08-13

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

I helgen höll statsministern och oppositionsledaren sina sommartal. Reinfeldt förklarade sig vilja sänka skatten för låginkomsttagare med 10,8 miljarder kronor. Sahlin utlovade 15 miljarder kronor i ett program för förortsområden.

Får jag berätta om ett annat budget-initiativ. För tio år sedan föreslog Connie Mack, då republikansk senator från Florida, att den amerikanska kongressen skulle uttala sig för fördubblade anslag till medicinsk forskning på fem år. På försommaren 1997 antogs resolutionen, med 98 röster mot 0 i senaten. Mack hade, liksom många som stödde initiativet, delvis en personlig drivkraft - många i hans familj hade drabbats av cancer. Han såg därtill satsningen som betydelsefull för Amerikas framtid.

Detta var i ett läge då president Clinton alltså var rätt ointresserad av grundforskning och då Newt Gingrich ledde "en republikansk revolution" med krav på sänkta offentliga utgifter. På tvärs med stämningarna tog kongressen sitt initiativ. Det genomfördes också. Under åren 1998 till 2003 lyftes anslagen till National institutes of health med 15 procent per år. De var 13,6 miljarder dollar budgetåret 1998. De blev 27,2 miljarder dollar budgetåret 2003. Fördubblingen var ett faktum.

Två saker är särskilt värda att notera. För det första hur ett personligt engagemang från en liten krets tunga politiker förmådde lyfta berg. För det andra hur fördubblingen av stödet till medicinsk forskning på några få år gjorde USA till det särklassigt ledande landet för såväl forskning som företagsutveckling på medicinområdet. Amerika rusade förbi Europa, den tidigare ledande regionen.

Politiska beslut har betydelse. Personligt framtidsengagemang hos ledande politiker har betydelse för vilka besluten blir.

Anledningen till dessa reflexioner är att Sverige nu står i ett motsvarande beslutsläge: Ska vi, eller ska vi inte, våga en rejäl framtidssatsning på forskning?

Utgångsläget är att Sverige lever på gamla lagar samt FoU-ansträngningarna från några få globala företag, som Ericsson och AstraZeneca. Inom det medicinska området satsar det senare 12 miljarder kronor per år på FoU i Sverige - tjugo gånger mer än

vad staten anslår till kvalitetsprövad medicinsk forskning via Vetenskapsrådet. Men Sverigebaseringen för våra globala företag hänger på en skör tråd. Och det måste finnas en tillräckligt stor och högklassig grundforskning i Sverige, även för att motivera företagens utveckling i landet.

Budgetsaneringen på 1990-talet gick ut över forskningsanslagen. Svensk forskning i till exempel medicin har förlorat mark internationellt under de senaste tio åren. En liten förstärkning sker år 2008, slutåret för det forskningspolitiska beslut som togs år 2005. Vad ska hända åren därefter? Formellt beslutas det av regering och riksdag hösten 2008, i forskningspropositionen för åren 2009-2012. I realiteten avgörs det långt tidigare, kanske rent av i de reformdiskussioner som regeringen Reinfeldt för de närmaste veckorna.

Den civila statliga FoU-finansieringen, inklusive anslag från forskningsstiftelser, beräknas år 2008 uppgå till cirka 24 miljarder kronor. Detta är 8 miljarder kronor under den nivå på en procent av BNP som samtliga partier angett. Med en BNP-ökning på tre procent per år och en inflation på två procent krävs ökade forskningsanslag med 1,5 miljard kronor per år enbart för att andelen av BNP ska hållas oförändrad.

Gapet upp till en procent av BNP behöver inte fyllas på ett enda år. En variant är att göra som USA med anslagen till NIH 1998-2003: höja med 15 procent per år under en följd av år. Detta är vad även Irland nu har beslutat sig för. Finland har redan passerat nivån en procent av BNP i statlig FoU-finansiering. Danmark har, under enighet mellan regering och opposition, beslutat och finansierat motsvarande satsning. Vad gör Sverige?

En svensk plan av det här slaget skulle fordra att de statliga FoU-anslagen höjdes med drygt 3 miljarder kronor år 2009, ytterligare cirka 4 miljarder 2010, 4,5 miljarder 2011 och 5 miljarder 2012. Det är inte mycket i det stora hela. Men det skulle innebära ett enormt lyft för svensk FoU - både som signal och som realitet.

För att forskning och utveckling ska få det lyft den nu behöver, måste frågan flyttas från rutinhantering till en förstarangsplats bland det som upptar Sveriges politiska ledning. Regeringen har självfallet främsta ansvaret. Oppositionen kan göra en stor insats genom att markera att den ser ett lyft för svensk FoU som en prioriterad fråga.

Politik behöver inte enbart handla om vem som bäst företräder olika gruppintressen. Den kan också gälla vad som behöver göras för att hela Sverige ska bli vinnare i den globala ekonomin om 5, 10, 15 år. Är ett sådant lyft av blicken att begära för mycket? Har de politiker verkligen rätt som tror att medborgarna/väljarna i Sverige är ointresserade av framtiden för landet?

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt